

PAPER DETAILS

TITLE: SEVKET BULUT'UN HİKÂYELERİNDE "İNANÇ" TEMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AUTHORS: Mustafa KARABULUT

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/252672>

ŞEVKET BULUT'UN HİKÂYELERİNDE “İNANÇ” TEMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME (Şevket Bulut'un Vefatının 20. Yılı Anısına)

MUSTAFA KARABULUT¹

Özet

Şevket Bulut, Cumhuriyet dönemi Türk hikâyesinin önemli isimlerinden olup Anadolu'yu ve Anadolu insanını gerçekçi bir anlayışla nakleden yazarlarımızdan biridir. Şevket Bulut, Anadolu'nun zengin kültürünü eserlerinde sade bir dil ve akıcı üslûpla anlatır. Bir “Anadolu hikâyecisi” olan Şevket Bulut, hikâyelerinde gelenek görenekler, menkıbe, efsane, keramet, zenginlik, fakirlik, sevinç, hüzn, kadere razı olma, menfaatler, bilgelik vb. konuları işler. O, Türk hikâyeciliği içerisinde Ömer Seyfettin mektebinin bir devamıdır.

Şevket Bulut mahallilikten hareket etmesine rağmen mahallilikte kalmayıp milli bir çizgiye ulaşır. Anlattığı konular belirli bir yöreden çıkmış olmasına rağmen bütün Anadolu halkının yaşamını yansıtır.

Şevket Bulut, hikâyelerinde Türk toplumunun inançlarına geniş ölçüde yer verir. Bu inanç sisteminin merkezinde İslâmiyet yer alır. Yazarın hikâyelerinde batıl inançlar ve dinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan problemler de önemli yer tutar.

Şevket Bulut, bütün bu özellikleriyle milli, milliyetçi ve İslamcı bir çizgi takip eder. O, 1970 sonrası Türk hikâyesinde milliyetçi ve muhafazakâr bir bakış açısına sahiptir.

Bu makalede amacımız, Şevket Bulut'un hikâyelerinde yer alan inanç yapısıyla ilgili unsurları tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Şevket Bulut, hikâye türü, modern Türk hikâyesi, inanç.

AN ANALYSIS OF IN ŞEVKET BULUT'S STORIES OF “FAITH” THEME (Şevket Bulut's 20th Death Anniversary)

Abstract

Şevket Bulut, Republican period is the most important names of Turkish Anatolia and the Anatolian people of our story is one that conveys a realistic understanding of the author. Şevket Bulut, tells the rich culture of Anatolia works in simple language and fluent style. A "storyteller of Anatolia" Şevket Bulut, traditions in stories, tales, legends, miracles, wealth, poverty, joy, sorrow, be willing to fate, interests, etc. wisdom. work issues. He is the school in Ömer Seyfettin of Turkish story in a sequel.

Şevket Bulut, Anatolia's rich culture and fluent in a language works tells a simple "Anatolia storyteller" Bulut in stories, traditions, tales, legends, miracles, wealth, poverty, joy, sorrow, be willing to fate, interests, etc. wisdom. Author processing issues, is of Ömer Seyfettin in Turkish story is a continuation school.

Despite moving from Şevket Bulut, localism it reaches a national line in localism not. Although it came from a particular local issues which he reflects the life of all the people of Anatolia.

Şevket Bulut, gives place to a large extent the story of faith in the Turkish society. Islam is at the heart of this belief system. The author of the story and superstition holds an important place in the problems arising from the misinterpretation of religion.

Şevket Bulut, with all these national characteristics, will follow a line of nationalist and Islamist. He nationalists in Turkish history after 1970 and has a conservative view angle.

In this article, our goal is to identify factors associated with Şevket belief structure located in the cloud of the story.

Keywords: Şevket Bulut, story type, the modern Turkish story, faith

¹ Doç. Dr. Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mkarabulut@adiyaman.edu.tr.

1. Giriş

Şevket Bulut. 31 Temmuz 1936 yılında Kilis'in Musabeyli bucağına bağlı bir köyde dünyaya gelir. Babasının ismi Mehmet, annesininki Meryem'dir. Bulut'un babası, 1944 yılında "Kefensiz Ölüler" hikâyesinde de anlatılan bazı sebepler dolayısıyla genç yaşta mide kanamasından ölür. Şevket Bulut Kilis Cumhuriyet İlkokulu'nu 1951 yılında bitirir. İlkokulu bitirince 1952'de Devlet Yatılı Sınavı'nı kazanarak Adana Yapı Enstitüsü'nde okumaya başlar. Anadolu insanını okul yıllarında tanıyan Bulut, 1957 yılında okuldan mezun olur. (Karabulut 1997: 17)

1957-1959 yılları arasında Erzurum Tekniker Okulu'nda okuyarak inşaat teknikeri olur. Bu dönemde Erzurum'un meşhur kültürel mekânlarından "Aşıklar Kahvesi"ne devam eden Bulut, burada Prof. Dr. Mehmet Kaplan'la tanışma imkânı bulur. "Bu tarihlerde Erzurum Edebiyat Fakültesi'nde görev yapmakta olan Mehmet Kaplan Hoca'nın asistanlarından bir bize edebiyat dersi okutmuştu. Bu derste roman özeti çıkarıp incelerdik. Ben kitapları bana kalmak şartıyla başka arkadaşların da özetlerini çıkarırdım. İnce Memet, Arkadaş, İğreti Suret, Uğurlu Perşembe, Fatih-Harbiye gibi eserleri bu vesileyle okuduğumu hatırlıyorum." (Türk 1996)

Şevket Bulut, stajını Devlet Demir Yolları'nın Kars-Sarıkamış yöresinde inşa ettiği "Büyüktünel" inşaatında yapar. 1959'da mezun olduktan sonra Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü'nde inşaat teknikeri olarak görev alır. 1970 yılında ise Kahramanmaraş Bayındırlık Müdürlüğü'nde çalışmaya başlar. Şevket Bulut'un eşi Hatice Hanım bu hususta şöyle der: "Rahmetli Şevket Bey, Kilis'te doğmuş, öksüz ve yetim büyümüş. Yıllar önce Adana'da çok sevdiği arkadaşı Kahramanmaraşlı Remzi Duyar'la tanışmış. Erzurum'da okulu bitirince de gelmek istediği için tayin listesinde öncelik vermiş Kahramanmaraş'a. Arkadaş sevgisi ve saygısı onu buraya yerleşmeye ikna etmiş. Remzi Duyar da bizim akrabamızdı. Dolayısıyla tanışmamız bu akrabalığa dayanıyor. Rahmetli eşimin Maraş sevdası bambaşkaydı, çok severdi burayı." (Ünsal 2007: 12-13)

Görevi nedeniyle birçok ilçe ve köyü gezip görme imkânı bulan Bulut, meşhur âşıklarla tanışır. Ayrıca Ahmet Çıtak, Abdurrahim Karakoç, Hayati Vasfi Taşyürek, Hafız Rahmi, Bahaettin Karakoç, Ali Akbaş gibi tanınmış şairlerle samimiyet kurar.

Şevket Bulut 1970 yılına kadar halk tarzında şiir yazarken bu yıldan sonra sadece hikâye yazmaya başlar. 1982-1986 yılları arasında Sivas Yapı İşleri 16. Bölge Müdürlüğü ile Sivas Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü'nde görev yapan Bulut 1986 yılında emekli olur. (Erşahin, 1996) Bulut, sanat hayatının son dönemi ile ilgili olarak 12 Eylül 1980 ihtilali'nin kendisinde büyük etkiler yaptığını, kendi benliğini yeniden değerlendirme imkânı bulduğunu, 1985-1995 arasında hikâye yazmadığını söyler. Yazar, bu dönemi bir tefekkür devresi olarak değerlendirdikten sonra hikâye yazmaya yeniden başladığını ifade eder.

Şevket Bulut Kahramanmaraş'ta "Dergâh İnşaat Bürosu" ismini verdiği büroda taahhüt işleri ve teknik işler yaparak ailesinin geçimini sağlamaya çalışır. Oğuz Paköz, bu konuda şu değerlendirmelerde bulunur: "Dergâh giderek bir inşaat bürosu olmaktan çıkmıştı. Orada ülke sorunları konuşulur, sanat konuşulur olmuştu. Sıklıkla Bahattin Karakoç ile Arif Eren'i görürdüm." (Paköz 2007: 1)

Bu dönemde yazmaya devam eden Bulut, sürekli üretken bir tempoyla çalışmaya devam eder. Bulut bu hususta şöyle der: "Eşim Kahramanmaraşlıdır. İki kızım ve bir oğlum var. Dört torun sahibiyim... Ömrümün sonuna yaklaşmama rağmen edebî çalışmalarım da kendimi daha işin başında sayıyorum. Yazmak benim için büyük bir tutkudur. Hakk'ın rızasını, halkımın sevgisini kazanmak için yazıyorum. Benim için geride bırakacağım en büyük miras kalemimin ürünleridir." (Türk 1996)

Türk hikâyeciliğinin önemli şahsiyetlerinden biri olan Şevket Bulut, 17 Eylül 1996 tarihinde vefat eder.

Şevket Bulut'un hikâye kitaplarını şöyle sıralayabiliriz:

Al Karısı (1971), İstanbul: Hareket Yayınları.

Sarı Arabalar (1974), İstanbul: Hareket Yayınları.

Dilek Çınarı (1975), İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Kefensiz Ölümler (1984), İstanbul: Dergâh Yayınları.

Baharı Göremeyen Çocuklar. (1996), Kahramanmaraş: Dolunay Yayınları.

Sınırdaki Tarla (1996), Kahramanmaraş: Dolunay Yayınları.

Yıkık Minare (1996), Kahramanmaraş: Dolunay Yayınları.

Derin Kuyu (2007), Kahramanmaraş: Dolunay Yayınları.

Şevket Bulut'un "Oynaş" ile "Kuyruğu Kesilen At" (Obalar ve Atlar ismiyle) isimli iki hikâyesi kısa metrajlı drama olarak filme alınmıştır. "Oynaş", 12 Mayıs 1977 tarihinde TRT televizyonunda gösterilmiştir. Ayrıca "Kuyruğu Kesilen At" isimli hikâye ise 1979-1980 yıllarında filme alınmıştır. Bu filmler yayınlandığı dönemde büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Bulut'un "Eğitmen Bal Hasan" isimli hikâyesi tiyatroya uyarlanmıştır. Bu eser Ahmet Yüzeroğlu tarafından hazırlanarak birçok defa sahneye konulmuştur. (Erşahin 1996)

Şevket Bulut hikâyelerini kaleme alırken sözlü ve yazılı kaynaklardan faydalanır. Yazar "Doğruluk" ve "Bir Salkım Üzüm" adlı hikâyelerinde masalı çağrıştıran ifadeler vardır. Bunlardan başka "Halo Mecd'in Firarı, Mert Düşman, Züriyet, Eşkıyanın Kanunu, Dilek Çınarı" gibi hikâyelerinde geleneksel anlatım özellikleri görülür.

Yazar, birçok yazılı kaynaktan da faydalanmıştır. Bunların en önemlileri Ali Rıza Yalman'ın "Cenupta Türkmen Oymakları" isimli kitabı ve Kilisli Kadri'nin "Kilis Tarihi" isimli eserini zikredebiliriz. Nitekim "Kuyruğu Kesilen At"ta atın kuyruğunun kesilmesi, "Asma"da kırk basma, "Al Karısı"nda al basma meselesi için Ali Rıza Yalman'ın eserinden faydalanmıştır. Yazar ayrıca Asma'daki "kırk basma", Baykuş'taki "baykuş" hadisesi Kilisli Kadri'nin eserinden alınmıştır. (Erşahin 1996)

Şevket Bulut'un en önemli ödülü Kayseri Sanatçılar Derneği tarafından, 1981 yılında, "yılın hikâyecisi" seçilmesidir. Şevket Bulut, Cumhuriyet döneminin 100 önemli hikâyecisi arasında gösterilmiştir. (Karabulut 2002: 186)

Yazarın, şiirlerini ve hikâyelerini yayımladığı dergilerde yeni çıkan kitaplarla ilgili birçok değerlendirme ve inceleme yazıları mevcuttur. Bu yazılar daha çok hikâye kitapları, hikâyeciler, şiir ve romanlarla ilgilidir.

Şevket Bulut görevi nedeniyle birçok şehir, kasaba köy gibi yerleşim yerlerini dolaşmıştır. Bu dönemde derlemiş olduğu atasözü, deyim, beddua, dua, efsane vb. folklor mahsullerini içeren bir arşivi mevcuttur. Ayrıca bazı mahalli gazetelerde günlük olaylarla ilgili olarak fikir yazıları da yazmıştır.

Şevket Bulut hikâyecilerimiz içerisinde önemli bir yere sahiptir. Kendisi ise Türk hikâyecilerinden Ömer Seyfettin, Sait Faik, Sabahattin Ali ve Memduh Şevket Esenalı; yabancılardan ise Çehov ile Maupassant'ı severek okuduğunu belirtmiştir. Bu yönüyle yazar, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay, Memduh Şevket Esenalı hikâyeciliğinin farklı bir uzantısı sayılır.

2. Şevket Bulut'un Hikâyelerinde "İnanç" Teması

Şevket Bulut'un hikâyeleri tematik bakımdan zengindir. Kendini aydına karşı "halkın savunucusu" diye tanıtan Bulut, bu düşüncesini hikâyelerine de başarıyla aksettirir. Ona göre, bizi biz yapan öğeleri, toplumumuzun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerimizi anlamak ve korumak zorundayız. Benliğimize yönelik saldırılara ancak maziye bağlı kalarak karşı koyabiliriz. Bulut, maziye Osmanlının manevi değerlere büyük önem verdiği yüksek kültürün yaşandığı döneme arzu biçiminde düşünür. Değerlerinden sapmış toplumların yok olacağı düşüncesi onun eserlerinin temelini oluşturur. (Karabulut 2006: 357)

Şevket Bulut, hikâyelerinde Türk toplumunun inançlarına geniş ölçüde yer verir. Bu inanç sisteminin merkezinde İslâmiyet yer alır. Bununla beraber batıl inançlar ve dinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan problemler de görülür. Bulut'un hikâyelerinde yer alan bazı hayali-görünmeyen varlıklar, halkın imaj dünyasında daha çok korku unsurunu ortaya çıkar. Bununla beraber toplumda veli veya keramet sahibi olduğuna inanılan kimselere de olumlu gözle bakar.

Toplumdaki yanlış inanışlar yanı sıra dinin istismar edilişi, dini-ahlaki kurumların, bazı tarikatların gayesinin dışına çıkması, sahte şeyhlerin halkı sömürmesi vb. hususlar da yazarın hikâyelerinde ön plana çıkar. Bu tarz hikâyelerde genellikle "ibret verme" ve "okuyucuyu uyarma" gibi amaçlar güdülür.

"Kible" başlıklı hikâyede tasavvufi düşünceler ön plandadır. Burada bir insanın itilmişliği, toplumdan tecrit edilmişliği anlatılır. "Ermeni Dönmesi" olduğu için kendisine kız verilmeyen, camide bile kendisinden kaçılan Mıstık Efendi'nin büyük bir sabır örneği göstermesi konu edilir:

"Sonradan, ıslâh-ı nefis ettim amma; herkes beni mazimdeki halimle değerlendiriyor... Hâlbuki Kilis'te Nakşibendi Tekkesi'nde tam beş yıl çile çektim... Hacı Vakıf Efendi'den ders aldım." (Kible/Yıkık Minare, s. 109).

Hacı Vakıf Efendi, Mıstık Efendi'ye kendisini ilme, tasavvufa vermesi için tavsiyelerde bulunarak Maraş'a gitmesini evliyaların ruhlarına "Fatiha" okumasını söyler. İslâmiyet'te üstünlüğün sadece Allah'a kullukla olabileceğini ifade ettikten sonra Hacı Vakıf Efendi şöyle devam eder:

"İslamiyet'te ırkçılık yoktur; Ermeni asıllı olduğuna üzülme! Bizim inancımıza göre üstün insan; takvaca Allah'a en yakın olan insandır." (Kible/Yıkık Minare, s.110)

"Akşam Yemeği", "Seccade" ve "Zürriyet" gibi hikâyelerde Anadolu insanının İslâmiyet'e olan bağlılığı ve dini değerleri dile getirilir:

"**Seccade**"de helal-haram tezatında olaylar kurgulanır. Hikâye karakteri Gülsüm karı, erkek torununun olması üzerine adağı olan seccadeyi Kendirli Baba'nın türbesine götürür. Ancak Kendirli Baba'nın türbesi seccadeyi kabul etmez. Buna çok üzülen Gülsüm Karı rüyasında Kendirli Baba'yı görür. Gülsüm Karı, "Armağanımı kabul etmedin.. Beni yüz üstü çevirdin" diye ağlayınca Kendirli Baba onun helal-harama dikkat etmediğini söyler:

"Seccadeye göz nuru döktün... Aylarca çalışıp çabaladın... İyi güzel de saçaklarının ipliğini komşudan aldın... Sor bakalım, komşun o bir yumak ipliği nereden almış? Saçaklara kullandığı o ipliği; komşun dul bir kadından çalmıştı. Çalıntı ve haram malı nasıl kabul ederim? Helal malını da murdar ettin!..." (Seccade/Yıkık Minare, s. 166).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi yazar dini ve tasavvufi konularda halka uyarılarda bulunur. Bulut'un bazı hikâyelerinde helal ve haram kavramları önemli bir husus olarak ön plana çıkar. Bu hikâyelerde helal yoldan kazanç sağlamayan kişiler eleştirilir.

Şevket Bulut, insanların davranışlarını kontrol etmesi gerektiğini belirterek insanın vicdanıyla baş başa kalıp nefis muhasebesi sonucu doğru yolu bulabileceğini vurgular. Özellikle "kul hakkı" konusuna dikkat edilmesi gerektiğini ifade eder.

"**Doğruluk**" adlı hikâyede Cinnik Memet yoğurda su katarak satmaktadır. Bu duruma arkadaşı karşı çıkar:

"Bu senin yaptığın iş külümün haram... Müslüman adam böyle iş yapar mı? 'Ağ katık' hiyle kabul etmez.. Gün gelir, bunun acısını çekersin.." (Doğruluk/Kefensiz Ölüler, s. 98).

"**Haram Para**"da üç hacı adayı Hacca gitmek isterler. Yalnız, kazançlarının helal olup olmadığını öğrenmek için Müftü Efendi'ye danışırlar. Müftü, haramdan uzak durulması gerektiğini ve her şeyin öncelikle vicdani bir mesele olduğunu dile getirir.

"Sizler servetlerinizi helâl yollardan kazandığınıza inanıyor musunuz? Önemli olan, kendi vicdanınızla baş başa kaldığınız zaman, temize çıkabilmenizdir... Helalle haramın çizgisi kılıçtan keskin, kıldan incedir. Tıpkı Sırat Köprüsü gibi... Biz, sizlerin servetine helal desek bile; işin doğrusunu Cenâb-ı Hak bilir... İslâm'ın bu konudaki ölçüsü nedir? Haram servet, üç göbek öteye intikal etmez... Yani azami ömrü kırk yıldır... Ne demiş Koca Yunus: "Mal sahibi mülk sahibi / Hani bunun ilk sahibi". Evet, servetin gerçek sahibi bizi yaratan Yüce Allah'tır." (Haram Para/Yıkık Minare, s. 32).

"**Kârlı Bir İş**"te domuz besleyip satan Mustafa'nın yaptığı iş nedeniyle çevresinden dayak yemesi anlatılır. Dayak yedikten sonra karakola şikâyetle gidince Komiser:

"Bir Müslüman'a domuz çobanlığı yakışmaz, arkadaş! Mesleklerin de şerefli, şerefsiz vardır. Dinimizin haram kıldığı bir nesneyi almak da satmak da günahtır." (Kârlı Bir İş/Sınırdaki Tarla) der.

Şevket Bulut hikâyelerinde birlik-beraberlik mesajları verir. O, yanlış anlamaların, kardeş kavgalarının, kutuplaşmanın ortadan kaldırılması gerektiğini vurgular.

"Ad Koyma" adlı hikâyede hanımı doğum yapmak üzere olan bir Alevi köylüsü olan Salman Efendi'ye Osman isminde bir hayırseverin yardım edişi anlatılır. Bir süre sonra doğan çocuğa adamın ismini koymak isterler, fakat adamın adı Osman'dır. Salman Efendi, çocuklarına Osman ismini vermek istemez. Osman Efendi ise şöyle der:

"Salman Ağa! Adın Alevi'si, Sünni'si olmaz. Hepimiz din gardaşıyık. Birliğe ve de dirliğe ihtiyacımız var..." der. Sonra çocuğun ismini "Ali Osman" koyarlar ve sorun çözülür. (Ad Koyma/Sarı Arabalar, s. 15).

"Kuyruğu Kesilen At" adlı hikâyede milletimizi Alevi, Sünni diye ayırmanın yanlışlığı dile getirilir. "Hikâye, hemen hemen Şevket Bulut'un diğer eserleriyle de aynı özellikleri taşımasına rağmen zaman zaman onlardan farklılıklar gösteren, Bulut'un değişik teknikler uygulamaya çalıştığı ve yer yer kendi metodunun dışına çıktığı; gerek konusu ve kurgusu, gerekse üslûbu ve tahkiyesi bakımından önemli ve başarılı olduğu hikâyelerinden birisidir." (Safi 2008: 122)

Bu hikâyede de diğerlerinde olduğu gibi Bulut, ideolojiyi ön plana çıkarmaz. Yazar bu hususta şöyle der: "Her şeyden önce, insanları insan oldukları için severim. Din ayrımı, mezhep ayrımı gibi kavramları geride bıraktığımı sanıyorum. İdeolojisi, dünya görüşü bana uymuyor diye, bir insanı bir solukla silip atmak mümkün müdür? İnsan gerçeğini yakalayan edebiyatçı, hangi dünya görüşüne sahip olursa olsun, okuduğum zaman beni etkiler." (Kateroğlu 1999: 33)

Bu hikâyenin tezi açıkça verilir:

"Alevi, Sünni diye milleti, senin gibi avanaklar ayırır. Bizler, aynı kandan, aynı dinden geliyoruz... Cepheye beraber koşarız... Beraber şehit oluruz... Beraber aynı topraklar üstünde yaşarız..." (Kuyruğu Kesilen At/Al Karısı, s. 61).

Şevket Bulut'un hikâyelerinde halkın batıl inançları önemli yer tutar. Bu grupta, görünmeyen-hayali varlıklar ile söylentilerin oluşturduğu inançlar ön plana çıkar.

"Al Karısı"nda evliliğinin üzerinden yedi yıl geçmesine rağmen çocuk sahibi olamayan Fatma'nın büyük zahmetler sonucu çocuğunun olması ve daha sonra çocuğun al karısı vb. tehlikelerden korunması anlatılır. Fatma çocuk sahibi olmak için muska üstüne muska yazdırır. Birçok ünlü hocaya, şeyhe dertlerini söyler derman bulamaz. Sonunda Maraş'a gelen bir doktorun tedavileri sonucu bir çocuğu olur. Ancak doğan çocuğu korumak da en az çocuk sahibi olmak kadar zordur. Yeni doğmuş çocuklara zarar verdiğine inanılan Al Karısı'na karşı önlem alınması gerekmektedir. Bunun için çocuğun kundağına kırık bir ayna konur. Su kaplarının ağzı kapatılıp ocaktaki ateşin dumanı çocuğa ve geline doğru yellendirilir. Yedi gün geline su verilmez. Süpürge'nin uçları yakılarak oğlunun postasıyla beraber kapının önüne konulur. Ancak bir gece kedilerin tıkırtılarını "Al Karısı" zanneden Fatma, çocuğunu korumak için uğraşırken yanlışlıkla onu öldürür.

"Cin'in Sırtındaki Bıçak"ta Halil'in yaz tatilini geçirmek için gittiği köyde başından geçen olaylar hikâye edilir. Halil köyden uzak bir değirmene arpayla karışık buğday götürmektedir. Değirmende fazla zaman geçtiğinden karanlıkta dönmek zorunda kalır. Annesinin kendisine cin ile ilgili hikâyeleri hatırlayan Halil, yolda gördüğü varlıkları cine benzetir. Sonunda cin sandığı bir kaçakçıyı sırtından bıçaklar.

Bir başka hikâyede, tavşanın uğursuzluk getireceğine olan inançtan bahsedilir. İçkili iken araba kullanan Şef'in kaza yapacağından korkan Kâzım, Şef'i uyarmasına rağmen o aldırmaz. Yolda önlerine bir tavşan çıkar. Şoför Kâzım "Tavşan başımıza bir iş açacak.. Çünkü tavşan uğursuzdur..?" (Uğursuz Tavşan/Al Karısı, s. 89) der. Yolculuğa devam edince kaza yaparlar.

"Cinlerin Baskını"nda Pepe Mehmet değirmende çalışmaktadır. Değirmende yalnız kaldığından korkudan kendisine cinlerin saldıracağını sanmaktadır. Dışarıdan gelen seslerden ürken Mehmet, gördüğü karartıya ateş eder ve yanlışlıkla eşeğini vurur.

"Baykuş" adlı hikâye kış aylarında ruhen dengesini kaybeden Kara Kemal, kendisini izlediği sandığı baykuşu öldürmek amacıyla kışın ortasında dağ taş demeden bilinçsizce dolaşır, sonunda vehminin kurbanı olur. Kendi çocuğunu baykuş zannederek öldürür. Kendisi de soğuktan donarak ölür.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Şevket Bulut'un hikâyelerinde halkın inançları büyük önem taşır. Bulut, batıl inançları konu edinirken halkla ve onun inancıyla alay etmez. Olayları olduğu gibi vermeye çalışır.

Şevket Bulut, halkın değerlerine saygı ile yaklaşır. Halk inanıyorsa onu küçük görme eğilimine girmez. Bu değerler içerisinde şeyhler, hocalar, keramet sahibi olduğuna inanılan kimseler; kutsal sayılan çeşmeler, ağaçlar, mezarlar sayılabilir. Bu değerlere itibar etmeyen kimselerin başlarına mutlaka bir bela gelir.

"Dilek Çınarı"nda Duran Efendi tarlasının ortasında bulunan ve köylünün büyük bir değer verdiği ulu çınarı tarlasının zarar gördüğü bahanesiyle kesmek ister. Ulu çınarın yanında bir de kutsal pınar vardır. Vaktiyle orada bir evliya mezarı olduğundan ağaç da pınar da kutsal sayılmaktadır. Duran Efendi'yi ağaca dokunmaması konusunda uyarırlar:

-Bilirsin, Dilek Çınarı herkesin değer verdiği bir yer. Orası 'Ocak'tır oğlum. Çınarın altında Evliya mezarı vardır... Pınarın suyu kutsaldır... O suyun, türlü hastalıklara iyi geldiğini sen de biliyorsun... Ulu ağaca balta sallamak çok günahtır... Evliya mezarına hor bakılmaz oğlum... Ulularla urgan örülmez... (Dilek Çınarı/Dilek Çınarı, s. 29).

Duran Efendi, çınara birkaç balta darbesi vurunca dizine, bacağına ağrı girer. Sonra evine yıldırım düşer, evi yıkılır kızı duvarın altında kalır, karısının dili tutulur. Kendisi de olduğu yere yığılır.

"Delinin Ağzındaki Meme"de toplum tarafından keramet sahibi olduğuna inanılan Deli Hortum'un hayatı hikâye edilir. Hortum sadakayla geçinen, uğur getirdiği söylenen biridir:

"Piyango bileti alanlar onun elinden tutar, gişelerden bileti ona çektirirlerdi. Birçok kişinin Hortum'un uğuru sayesinde zengin olduğu söylenirdi. Onda uğur olduğuna herkes inanmıştı. Bir

eşya kaybedenler hastası olanlar, yola çıkanlar, düğün dernek kuranlar Hortum'a adak adarlardı. Hangi partinin önünde oturup çevresini süpürse seçimi o parti kazanırdı. Maraşlılar, uzun yola çıkmadan Deli Hortum'a sadaka vermeği gelenek haline getirmişlerdir..." (Delinin Ağzındaki Meme/Al Karısı, s. 128).

Elindeki paraları almak için bir kadının ona yaklaşması ile uçkuru çözülen Hortum eski özelliklerini kaybeder.

"Şeyh'in Minderleri"nde toplumdaki dini-ahlaki kurumların amacı dışında kullanılması birtakım çıkarıcı insanların geçim aracı haline getirilişi anlatılır. Bütün köylü Şeyh'e mürit olmuştur. Ancak Şeyh ise sanıldığı gibi keramet sahibi değil, aksine çıkar düşkünü biridir. Beton Ali Şeyh'e bir oyun oynayarak Şeyh'in foyasını ortaya çıkarır. (Şeyh'in Minderleri/Sarı Arabalar).

"Elbistanlı Şemo" adlı hikâyede Şemo, halkın değer verdiği uğurlu olduğuna inandığı sevimli bir delidir:

"Onun kalbini kıran, ona bir fiske vuran muhakkak bir zarara uğradı." Şemo'nun arabalara aşırı bir ilgisi vardır. Ancak banka müfettişinin arabasına izinsiz bindiği için yaka-paça dışarı atılır. Şemo kızarak bağırmaya başlar. Çevredeki insanlar müfettişi Şemo'nun gönlünü alması için uyarırlar. Ancak buna itibar etmeyen müfettiş kaza geçirerek ölür. (Elbistanlı Şemo/Hisar).

"Kubbeli Mezar" hikâyesinde, bir köye köprü yapılması için yol güzergâhında bulunan "Kubbeli Mezar"ın yıkılması gerekmektedir. Köylünün karşı çıkmasına rağmen mezarın yıkılmasına başlanır. Yıkım başladığında garip olaylar olur ve çevredeki topraklar kayarak yıkım ekibini yutar.

"Kendirli Baba"da, yaptığı garip hareketlerle kimi tarafından keramet sahibi bir veli, kimi tarafından ise bir sapık olarak değerlendirilen Kendirli Baba isimli deli bir gün bakkaldan bir teneke pekmez kaçırrır. Çevredekiler Kendirli Baba'yı takip ederler. Sonunda tenekenin içinde bir yılan olduğu görülür.

"Seccade" adlı hikâyede, yüzü-suyu hürmetine torun sahibi oldukları Kendirli Baba'nın türbesine adadığı seccadenin içerisinde çalıntı iplik olduğu için adak geri çevrilir.

SONUÇ

1970 sonrası Türk hikâyesinin önemli isimlerinden olan Şevket Bulut, Anadolu gerçeğini, kendi ifadesiyle "gerçekçi-ruhçu" bir anlayışla dile getirir. Yazar, eserlerinde özellikle mahalli motiflere önemli ölçüde yer vermesi bakımından dikkatleri üzerinde toplar. Bulut, Güneydoğu Anadolu bölgesinin insanını yakından tanıdığı için hikâyelerinde bu yörenin insanlarını başarıyla işlemiştir. Görevi nedeniyle Maraş'ın 500'den fazla köyünde bulunma imkânı bulan yazar, gördüğü ve duyduğu olayları, halkın kullandığı kelime, deyim ve atasözlerini derleyerek hikâyelerinde kullanmıştır. Köyü ve köylüyü yakından tanıma fırsatı bulduğu için köy hayatını köylünün yoksulluğunu hikâyelerinde yoğun bir şekilde yansıtır.

Şevket Bulut, hikâyelerinde Türk toplumunun inançlarına geniş ölçüde yer verir. Bu inanç sisteminin merkezinde İslâmiyet yer alır. Yazar, birçok hikâyesinde milli ve dini ölçütleri ön planda tutar. O, İslâmiyet'e uymayan temaları hoş karşılamaz. Sürekli din kardeşliği, birlik ve beraberlikten bahseder. Yazarın hikâyelerinde batıl

inançlar ve dinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan problemler de yer alır. Bulut'un yaşadığı muhitin İslami kimliğe sahip olması hikâyelerde etkisini gösterir. Kendini "halkın sözcüsü" olarak gören yazar, daima halktan yana olmuş ve onların manevi değerlerine saygıyla yaklaşır. Toplumdaki yanlış inanışlar yanı sıra dinin istismar edilişi, dini ahlaki kurumların, bazı tarikatların gayesinin dışına çıkması, sahte şeyhlerin halkı sömürmesi vb. hususlar da yazarın hikâyelerinde ön plana çıkar. Bu tarz hikâyelerde genellikle "ibret verme" ve "okuyucuyu uyarma" gibi amaçlar güdülür. Bulut, inanç temasını ön planda işlediği hikâyelerinde halkın değer yargılarıyla alay etmez.

KAYNAKÇA

- Bulut, Şevket (1971). *Al Karısı*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Bulut, Şevket (1975). *Dilek Çınarı*, İstanbul: Türk Edebiyatı Yay.,
- Bulut, Şevket (1984). *Kefensiz Ölümler*, İstanbul: Dergâh Yay.,
- Bulut, Şevket (1974). *Sarı Arabalar*, İstanbul: Hareket Yay.,
- Bulut, Şevket (1996). *Yıkık Minare*, Kahramanmaraş: Dolunay Yay.
- Erşahin, İbrahim (1996). *Folklor Malzemesinin Modern Türk Hikâyesinde Kullanılması ve Şevket Bulut Örneği*. Yüksek Lisans tezi. Kahramanmaraş.
- Karabulut, Mustafa (1997). *Şevket Bulut Hayatı ve Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabulut, Mustafa (2002). "Şevket Bulut'un Hayatı ve Hikâye Anlayışı". Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, Sayfa: 183-190.
- Karabulut, Mustafa (2006). "Şevket Bulut'un Hikâyelerinde Toplumsal Değişim", Türk Dili, Sayı 658.
- Kateroğlu, Selda (1999). *Şevket Bulut ve Hikâyeciliği*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Paköz, Oğuz (2007). "Bir Şevket Bulut Vardı". Alkış, 2 Aylık Kültür Sanat Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 33, Mayıs-Haziran.
- Safi, İhsan (2008). "Şevket Bulut'un "Kuyruğu Kesilen At" Hikâyesi". İlmi Araştırmalar, Sayı: 25.
- Türk, Ahmet (1996). "Şevket Bulut ile Yapılan Son Konuşma". Dergâh, Edebiyat Sanat Kültür Dergisi, C. VII, Sayı: 82, Aralık.
- Ünsal, Yasemin (2007). "Eşi Hatice Bulut'la Bir Söyleşi ve Şevket Bulut'a Dair". Alkış, 2 Aylık Kültür Sanat Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 33, Mayıs-Haziran.

